

MESLEK YÜKSEK OKULU ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME YETERLİKLERİ

Öğr. Gör.Cansev Karakuş
Yalova Üniversitesi
cansev.10@hotmail.com

Özet

Bu çalışmada yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin kazandırılmasında hem bir yüksek öğretim kurumu olarak; hem de mesleki eğitim açısından bakıldığında önemli bir yere sahip olan meslek yüksek okullarında; öğrenim gören öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma tarama modelinde olup; araştırmanın çalışma grubunu batıda yer alan yeni kurulmuş bir üniversitenin meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerden tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş ,farklı bölüm ve sınıflarda okuyan 231 öğrenci oluşturmaktadır.Araştırma verileri Şahin (2010) tarafından geliştirilen yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ölçeği ile toplanmış ve sonuçları SPSS 20 programında değerlendirilmiştir.Araştırmanın sorularına cevap bulabilmek için frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ,t testi ,tek yönlü varyans analizi(Anova testi) hesaplamaları yapılmıştır.Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri iyi seviyede bulunmuştur. Bölümler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf seviyesi yükseldikçe yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin de arttığı sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak meslek yüksek okullarının programlarını öğrencilerde yaşam boyu öğrenme yeterliklerini geliştirecek nitelikte hazırlamaları ve ona uygun öğretim sürecini düzenlemeleri faydalı olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yaşam boyu öğrenme, yaşam boyu öğrenme yeterlikleri, meslek yüksek okulu öğrencileri.

LIFELONG LEARNING COMPETENCES OF VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS

Abstract

In this study, analyzing the lifelong learning competences of students who are studying at vocational schools, which have an important role in making students acquire lifelong learning competences both as a higher education and occupational institution. The study is a model of survey. 231 students, who study at different departments and classes of a vocational school of a newly-established university in the western part of Turkey, were chosen and included in the study using the method of random sampling. The research data was collected via the scale of lifelong learning competences developed by Şahin(2010), and the results were evaluated with the SPSS 20 programme. Frequency, per cent, mean, standard deviation, t test, Anova test calculations were made in order to find answers to the research questions. The lifelong learning competences of the students were found to be good according to the results of the study. A meaningful difference wasn't discovered between the departments. It has been concluded that the lifelong learning competences increase as the class level increases. In conclusion, it would be useful that vocational schools should prepare their programs in a qualified way that helps students develop lifelong learning competences and plan the teaching process accordingly.

Key Words: Lifelong learning, lifelong learning competences, vocational school students.

GİRİŞ

Yaşam boyu öğrenme son yıllarda adını sıklıkla duyulan bir kavramdır. Kavram ulusal ve uluslararası pek çok kurum ve kuruluşunda (UNESCO, ILO, OECD, AB gibi) çalışmalarında yer almaktadır (Beycioğlu ve Konan,2008). Diğer uluslararası ortaklıklarla karşılaştırıldığında Avrupa Birliği'nin, özellikle yaşam boyu öğrenme sistemlerinin uygulanmasında uluslararası alanda daha etkin olduğu görülmektedir (Lee, Tayer ve Madyun, 2008; Akt. Coşkun ve Demirel, 2012).

Avrupa Birliği , yaşam boyu öğrenmeyi; bireyin yaşamı boyunca bilgisini, becerilerini, yeterliklerini bireysel, sosyal ya da mesleki olarak geliştirmeyi amaçlayan tüm etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Avrupa Komisyonu,2002). Yaşam boyu öğrenme kavramı Kulich tarafından (1982) bireyin tüm ömrüne eğitimin dağıtılması olarak ,White (1982) tarafından bireylerin yaşamlarını yönetebilmeleri için hazırlanmaları olarak ifade edilmiştir. Lengrad (1979) ise yaşamın bütünüyle özdeşleşmiş eğitim olarak tanımlamıştır (Aspın ve Chapman,2000). Eğitimin yaşamın tümünü kapsadığı fikri eskiden beri var olmakla beraber ; (Lindeman,1926;Yeaxlee,1929) ,son yıllarda bu işin biraz daha planlı ve örgütlü hale getirilme çabaları ile yaşam boyu öğrenmeye olan ilgi artmıştır.

Yaşam boyu öğrenmeye olan ilginin artmasında; iş olanaklarına olan etkisi ve değişimlere uyum sağlanması gereken çağımızdaki eğitim ihtiyacını karşılamaya çalışmasının yattığı düşünülebilir.Günümüzde küreselleşme hızı ve değişen iş koşulları ile beraber iş alanları değişmekte ve beceri sahibi olmadan yapılan işler yok olmaktadır. İnsanlar işlerini koruyabilmek için daha fazla bilgi ve beceriye ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle bireyler formal eğitimi tamamladıktan sonra da eğitimlerine devam etme ve kendilerini geliştirme ihtiyacı duymaktadır (Erdamar, 2011).Bu da yaşam boyu öğrenmeyi bir bakıma zorunluluk haline getirmektedir.

Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri

Yaşam boyu öğrenmenin altında yatan öğretilere göre öğrenme, okullara ve üniversitelere bırakılmayacak kadar önemlidir ve yaşamı süresince ve de yaşamdan öğrenme (deneyim) sorumluluğu bireylere aittir. Bu manada yaşam boyu öğrenme sürdürülebilir öğrenmedir-uzmanlar veya merkezi bir yetkili tarafından bilginin aktarılmasından ziyade kişilerin özdenetim ve inisiatif alma yeterliklerine bağlıdır (Knapper,2006). Bu yüzden de okullarda verilen eğitimde amaç kişinin sürdürülebilir bir öğrenen olmasını sağlamak olmalı ve bu amaca hizmet eden beceri ve yeterlikleri geliştirmek olmalıdır.Yaşam boyu öğrenme becerileri ve yeterlikleri bu ihtiyaçtan ortaya çıkmıştır.

Yaşam boyu öğrenme kapsamında bireylerin yaşam boyu öğrenen kişiler olmaları için sahip olması gereken bazı bilgi, beceri ve tutumlar tanımlanmıştır. Yaşam boyu öğrenme becerileri ile ilgili farklı çalışmalar vardır. (Bryce 2006; Cornford,1996; Scales 2008 ,Knapper ve Cropley 2000) Ancak yaşam boyu öğrenme yeterliği kavramı ;Avrupa Birliği tarafından ortaya atılan bilgi, beceri ve tutumları kapsayan daha geniş bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Avrupa komisyonu,2007). Yaşam Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları Avrupa Çerçevesi bilgi toplumu içinde kişisel başarı, aktif vatandaşlık, sosyal içerme ve istihdam için geliştirilmesi gereken gerekli sekiz kilit yeterlik belirlemiştir (Avrupa komisyonu,2007).Bunlar:

1.Anadilde İletişim Yeterliği

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından birincisi olan anadilde iletişim, düşünce, duygu ve gerçekleri hem sözlü hem de yazılı biçimde (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) ifade etme ve yorumlama, ve tüm toplumsal ve kültürel ortamlarda (eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve serbest zaman) dil yoluyla uygun şekilde etkileşime yeteneği şeklinde tanımlanmıştır. (Avrupa Komisyonu ,2007).Yaşam boyu öğrenme kapsamında geçen beceriler arasında kavrayarak okuma ve yazılı ve sözlü olarak iletişim kurma önemli beceriler arasında yer almaktadır (Erdamar,2011).

2.Yabancı Dilde İletişim Yeterliği

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından ikincisi olan yabancı dilde iletişim, geniş anlamıyla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşır: Düşünce, duygu ve gerçekleri, hem sözlü hem de yazılı biçimde (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) ve tüm toplumsal ve kültürel ortamlarda (eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve serbest zaman), kendi istek ve gereksinimleri doğrultusunda anlama, ifade etme ve yorumlama yeteneğidir. Yabancı dillerde iletişim, ayrıca müzakere ve kültürlerarası anlayış ve uzlaşma gibi becerileri de gerektirir. Bir bireyin yeterlik düzeyi, dört boyut, farklı diller ve geçmiş yaşantısı, çevre, gereksinim ve ilgilerine bağlı olarak farklılık gösterir. (Avrupa Komisyonu ,2007).

İletişim yaşam boyu öğrenme için önemli bir beceri olduğundan anadilinde etkili iletişim kurabildiği gibi yaşam boyu öğrenen birey yabancı dilde de iletişim yeteneğine ve becerisini kazanmış olması önemlidir.

3. Matematiksel Ve Bilim Ve Teknolojide Temel Yeterlilikler

Avrupa Birliği'nin temel yeterlik alanlarından üçüncüsü olan matematik ve bilim ve teknolojiye temel yeterlik kapsamında iki tanımı vardır:

1.Tanım: Matematiksel yeterlik, günlük yaşama dair bir dizi problemin çözülmesi amacıyla zihinsel ve yazılı hesaplamalarda toplama, çıkarma, çarpma, bölme ve oran bulmadan yararlanma yeteneğidir. Bilgi kadar süreç ve etkinlik de önemlidir. Matematiksel yeterlik, farklı düzeylerde matematiksel düşünce [mantıksal ve uzamsal (spatial) düşünme] ve sunuş (formüller, modeller, yapılar, grafikler/tablolara) biçimleri(modes) kullanma konusunda yetenekli ve istekli olmayı da kapsar.

2.Tanım: Bilimsel yeterlik, soruların belirlenmesi ve kanıta dayalı sonuç çıkarma amacıyla, doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojisinden yararlanma yeteneği ve arzusuna atıfta bulunur. Teknolojik yeterlik, algılanan insan istek ve gereksinimlerine yanıt olarak bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülür. Her iki yeterlik alanı da, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimler ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarının farkında olmayı kapsar. (Avrupa Komisyonu ,2007).

Temel sayı becerilerini kullanabilme yaşamda en çok kullanılan becerileri kullanabilmeye bağlıdır (Erdamar,2011).

4.Dijital Yeterlikler

Dijital yeterlikler; Bilgi Toplumu Teknolojisinin (BTT) iş yerinde, serbest zaman etkinliklerinde ve iletişim amaçlı olarak gizlilik ve önemle kullanımını içerir. Bu yeterlik, bilgisayarların bilgi getirme, değerlendirme, saklama, üretme, sunma ve paylaşma kullanımı ile İnternet yoluyla işbirliğine açık ağlarda iletişim kurma ve katılmayı içeren temel BİT (bilgi iletişim teknolojisi) becerileri tarafından desteklenir (Avrupa Komisyonu ,2007). Bugün, tüm dünyaya ulaşım ve iletişim maliyetlerinin azaltılması ve özellikle de bilginin erişimi ve yayılımına yönelik maliyetlerin düşürülmesi konusunda Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) büyük etkisi bulunmaktadır (Berberoğlu,2010).

Yaşam boyu öğreneni olmak için; temel düzeyde enformasyon okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, dijital okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, internet ve bilgisayar okuryazarlığı gibi güncel okuryazarlıklara sahip olmak gerekmektedir. (Adams, 2007; Avrupa Komisyonu, 2007; Bryce, 2006; Candy, Crebert ve O'Leary; 1994).

5.Öğrenmeyi Öğrenme Yeterliği

Öğrenmeyi öğrenme; öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yeteneğidir. Bireyler, kendi öğrenme yaşantılarını gerek bireysel gerekse grup içinde etkili zaman ve bilgi yönetimi yoluyla düzenleyebilmelidirler (Rogers 2006; Akt.Şahin ve diğerleri,2012). Bu yeterlik, bireyin var olan olanakları tanıyarak öğrenme gereksinim ve süreçlerinin farkında olmasını ve öğrenme eyleminde başarı için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsar. Bu, yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmayı ifade eder. Öğrenmeyi öğrenme, öğrencileri bilgi ve becerilerin, ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve yaşam deneyimleri üzerine eklenmesi yönünde harekete geçirir. (Avrupa Komisyonu ,2007).

Knapper ve Cropley'e göre yaşam boyu öğrenen birey kendi öğrenmesini planlayan ve ölçen, öğrenmede etkin olan,gerektiğinde farklı disiplinlerden bilgileri bir araya getirebilen ve farklı durumlarda farklı öğrenme stratejilerini uygulayabilen bireydir (Knapper ve Cropley,2000).

6.Sosyal ve Vatandaşlık Yeterlikleri

Bireylerarası, kültürlerarası ve sosyal yeterlik ile vatandaşlığa ait yeterlikler bireylerin, özellikle giderek farklılaşan toplumlarda sosyal ve çalışma yaşamına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkan tanıyacak; gerektiğinde çatışma çözecek özelliklerle donatan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlığa ait yeterlik ise, bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgi ve demokratik ve aktif katılım kararlılığı ile, siyasi yaşama tam olarak katılmaları yönünde donatır (Avrupa Komisyonu ,2007).

7.İnisiyatif Alma ve Girişimcilik Yeterliği

Girişimcilik, bireyin fikirlerini eyleme dönüştürme yeteneğini ifade eder. Yaratıcılık, buluşçuluk ve risk almayı olduğu kadar hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yeterlik, herkesi

evde ve toplum yaşantısında sürekli destekler. Kendi işinin çeşitli yönleriyle farkında olan çalışanlar, iş fırsatlarını da yakalayabilirler. Toplumsal ya da ticari etkinliklere girişen girişimcilerin gereksindikleri diğer özel beceri ve bilgi için de bir temel oluşturur (Avrupa Komisyonu ,2007).

Knapper'e göre yaşam boyu öğrenme bilginin aktarılmasından ziyade kişilerin özdenetim ve inisayatif alma yeterliklerine bağlıdır (Knapper,2006).

8.Kültürel Farkındalık ve Anlatım Yeterliği

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından olan kültürel ifade müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatları de içine alan bir dizi kitle iletişim aracıyla görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdir etme olarak tanımlanmıştır (Avrupa Komisyonu,2007).

Yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin bireyler tarafından kazanılması mesleki gelişim açısından önemli görülmektedir. İşverenler artık sadece işe zamanında gelen ve ne söylenirse yapan çalışanlar istememektedir. Bugün gerekli becerilere sahip olmayan, düşük ücretli iş gücü dünya çapında sınırlı bir üstünlüğe sahiptir. İşverenler tarafından istenen düşünen ve öğrenen çalışanlardır, bu yüzden yaşam boyu öğrenmeye karşı olan ilgi giderek artmaktadır (Akkuş,2008).Mesleki bağlamda yaşam boyu öğrenme, bireyin meslekte daha iyi bir performans sağlaması için işlevsel bilginin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Bu anlamda üniversitelere önemli görevler düşmektedir (Dowling ve diğerleri, 2004;Akt.Günüç ve diğerleri,2012).

Meslek eğitimi veren kurumlar genellikle öğrencilerini değişken ve hareketli bir geleceğe hazırlamaya çalışırlar. Ancak endişe edilen şey bu öğrencilere sadece günümüzün gerekli kıldığı becerilerin öğretilmesidir. Gelecekte gerekli olabilecek becerilerin neler olabileceği belli değilse eğitimcilerden ne yapmaları beklenmektedir? Belli başlı eğitimciler bunun için öğrencilerin etkin yaşam boyu öğrenenler olarak yetiştirilmeleri gerektiğini düşünmektedir. Bu, öğrencilerin gerektiğinde gerekli becerileri öğrenmelerini sağlayacaktır. Başarılı mezunların başarılı yaşam boyu öğrenenler olacaklarına olan inanç gittikçe artmaktadır (Sızoo , Agrusa ve Iskat, 2005; Akt. Akkuş, 2008). Bu bağlamda yaşam boyu öğrenmeyi geliştirecek eğitim ortamları ve programları önem kazanmaktadır.

Ülkemizde gereken değeri görmeyen meslek yüksek okullarının da mezunlarının yaşam boyu öğrenme yeterliklere sahip olması iş piyasası açısından gerekli ve önemlidir; aynı zamanda bu çalışmanın da konusudur. Bu çalışmada amaç meslek yüksek okulu öğrencilerini yaşam boyu öğrenme yeterliklerini sorgulamaktır.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri hangi düzeydedir?
2. Meslek yüksek okulu öğrencilerinin Yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ile sınıf seviyeleri arasındaki anlamlı farklılık var mıdır?
3. Meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin; farklı bölüm öğrencileri (çocuk gelişimi,adalet,yerel yönetimler) arasında anlamlı farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada mevcut durumu ortaya koymayı sağlayan tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama yöntemi, geçmişte ya da halen var olan bir durumu veya olayı var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. İlişkisel tarama modelii iki veya daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir(Karasar,2007).

Evren ve Örneklem

Çalışmada meslek yüksek okulunda okuyan öğrenciler (genel) evreni temsil etmektedir.Ancak evren çok büyük olduğundan yeni kurulmuş bir üniversitenin meslek yüksekokullu sınırlandırılmış çalışma evreni olarak belirlenmiştir.Örneklem ise meslek yüksek okulu öğrencilerin içinden rastgele seçilmiş 231 kişiyi kapsamaktadır.

Karasar'a göre evren, araştırma sonuçlarını genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür ve iki tür evren vardır. Birisi genel evren, diğeri çalışma evrenidir. Genel evren soyuttur, ulaşılması güçtür. Çalışma evreni ise ulaşılabilen somut evrendir (Karasar, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmının çalışma grubunu yeni kurulmuş bir üniversitenin meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerden tesadüfi (seçkisiz) örneklem yoluyla seçilmiş, farklı bölüm ve sınıflarda okuyan 231 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterliklerini tespit etmek amacıyla yaşam boyu öğrenme ölçeği kullanılmıştır. Şahin, Akbaşlı ve Yanpar (2012) tarafından hazırlanan ölçek, 23 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin ; Cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0,88 dir. Ölçeğin KMO testi değeri 0,86'tır ve yapılan faktör analizi sonucunda da ölçek sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ile örtüşmektedir ve bunlar: Anadilde iletişim, Yabancı dilde iletişim, Matematik ve fen ve teknolojiye yeterlilik, Dijital yeterlikler, Öğrenmeyi öğrenme yeterliği , Sosyal ve vatandaşlık yeterlikleri, Kişisel teşebbüs ve girişimcilik, Kültürel farkındalık ve anlatım yeterliği.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 20 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin ne seviyede olduğunu bulmak amacıyla öncelikle öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri standart sapma ve ortalama değerlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin sınıf seviyeleri ile aralarındaki ilişkiye bakmak için t-testi yapılmıştır. Yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin farklı bölümlerde öğrenim gören öğrenciler arasında farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla da tek yönlü varyans analizi (Anova testi) yapılmıştır ve tüm sonuçlar tablo haline getirilmiştir.

BULGULAR

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ne seviyededir? sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 1 de göre öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri standart sapmaları ve ortalama değerleri verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlik Düzeyleri

Yeterlik alanları	Standart sapma	Aritmetik ortalama
Anadilde iletişim yeterliği	2,91920	17,6099
Y. dilde iletişim yeterliği	3,89378	8,3939
Matematiksel yeterlik	2,92398	9,7576
Dijital yeterlikler	1,82545	7,4242
Öğrenmeyi öğrenme yeterliği	1,41029	7,9180
Sosyal vatandaşlık yeterliği	2,37468	12,0043
Girişimcilik yeterliği	2,97201	15,6883
Kültürel farkındalık -anlatım yet	1,14086	3,7316
Toplam	11,58134	82,5279

Not:Puanlamalar yapılırken; Anadilde iletişim min 4≤17,6 ≤max.20 ; Y.dilde iletişim min 4≤8,3 ≤max.20 ; matematiksel yerlikler min 3≤9,75≤max.15 ; dijital yeterlikler min 2≤7,42 ≤max.10 ; öğrenmeyi öğrenme 2≤7,91 ≤max.10 ; sosyal ve vatandaşlık 3≤12 ≤max.15 ; girişimcilik 4≤15,6 ≤max.20 ; kültürel farkındalık 3≤3,73 ≤max.5 dikkate alınmıştır.

Tablo 1'e göre meslek yüksek okulu öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri genel ortalaması 82,52 ile iyi (ölçek ortalaması 80,0 in üstünde) seviyededir. Yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin alt boyutlarından anadilde iletişim yeterliği 17,6 (ölçek ortalamasının(12) üstünde) ; Sosyal vatandaşlık ve aktif katılım yeterliği 12 (ölçek ortalamasının(9) üstünde); Girişimcilik yeterliği 15,68 (ölçek ortalamasının (14) üstünde); Sanatsal ifade

yeterliği 3,73 (ölçek ortalamasının(3) üstünde), matematiksel ve bilimsel yeterlikler 9,75 ile (ölçek ortalamasının (9) üstünde); dijital yeterlikler 7,42 (ölçek ortalamasının(12) üstünde) ; Öğrenmeyi öğrenme 7,9 (ölçek ortalamasının (7) üstünde) ile iyi seviyede görülmektedir. Yabancı dilde iletişim yeterliği 8,3 ortalama ile (ölçek ortalamasının(12)altında) düşük çıkmıştır.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri sınıf seviyeleri arasındaki anlamlı farklılık var mı? sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 2: T Testi Sonuçları

		T	Mean	P
Anadilde İletişim Yeterliği	1. sınıf	-,550	17,5656	,583
	2. sınıf	-,553	17,7791	,581
Y.Dilde İletişim Yeterliği	1. sınıf	-3,588	7,7203	,000
	2. sınıf	-3,585	9,5814	,000
Matematiksel bilimsel Yeterlikler	1. sınıf	-1,252	9,5874	,212
	2. sınıf	-1,247	10,0814	,214
Dijital Yeterlikler	1. sınıf	-3,581	7,0839	,000
	2. sınıf	-3,738	7,9535	,000
Öğrenmeyi Öğrenme Yeterliği	1. sınıf	-1,187	7,8186	,236
	2. sınıf	-1,182	8,0465	,239
Sosyal ve Vatandaşlık Yeterliği	1. sınıf	-1,145	11,8601	,253
	2. sınıf	-1,180	12,2326	,240
Girişimcilik Yeterliği	1. sınıf	-1,496	15,4406	,136
	2. sınıf	-1,476	16,0465	,142
Kültürel Farkındalık ve Anlatım Yeterliği	1. sınıf	-,153	3,7203	,879
	2. sınıf	-,159	3,7442	,874
Toplam	1. sınıf	-2,993	80,7968	,003
	2. sınıf	-2,918	85,4651	,004

P<.05

Tablo 2'ye göre öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ile sınıf seviyeleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerine (toplamda) bakıldığında 2. sınıf öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin 1. Sınıflardan daha yüksek çıktığı ve aralarındaki ilişkinin anlamlı olduğu (P<.05) görülmektedir. Alt boyutlara bakıldığında da yabancı dilde iletişim ve dijital yeterliklerin 1. ve 2. Sınıflar arasında anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği görülmektedir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Farklı bölümlerde öğrenim gören meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri arasında farklılık var mıdır? Sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 3: Farklı Bölümler İçin Anova Sonuçları

		Kareler toplamı	Kareler ortalaması	F	p
Anadilde iletişim Yeterliği	Gruplar arası	13,858	6,929	,812	,445
	Grup içi	1946,147	8,536		
	Toplam	1960,004			
Yabancı dilde İletişim Yeterliği	Gruplar arası	186,348	93,174	6,436	,002
	Grup içi	3300,804	14,477		
	Toplam	3487,152			

Matematiksel ve bilimsel Yeterlikler	Gruplar arası	47,676	23,838	2,833	,061
	Grup içi	1918,748	8,416		
	Toplam	1966,424			
Dijital Yeterlikler	Gruplar arası	2,187	1,094	,326	,722
	Grup içi	764,237	3,352		
	Toplam	766,424			
Öğrenmeyi Öğrenme Yeterliği	Gruplar arası	1,366	,683	,341	,711
	Grup içi	456,086	2,000		
	Toplam	457,452			
Sosyal ve Vatandaşlık Yeterliği	Gruplar arası	3,319	1,659	,292	,747
	Grup içi	1293,677	5,674		
	Toplam	1296,996			
Girişimcilik Yeterliği	Gruplar arası	5,940	2,970	,334	,716
	Grup içi	2025,618	8,884		
	Toplam	2031,558			
Kültürel Farkındalık ve Anlatım yeterliği	Gruplar arası	2,557	1,279	,982	,376
	Grup içi	296,802	1,302		
	Toplam	299,359			
Toplam	Gruplar arası	375,362	187,681	1,404	,248
	Grup içi	30473,973	133,658		
	Toplam	30849,335			

Tablo 3'e bakıldığında bölümler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. (Yabancı dilde iletişim yeterliği yeterlik alanıyla ilgili farklılık için yapılan Post Hoc Tukey Hsd sonuçlarına göre farklılığın yerel yönetimler bölümünün adalet bölümüne göre yabancı dilde iletişim yeterliğinin düşük olduğu yönündedir.)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri puanlarının ölçek puanının üstünde olduğu ve buna göre de öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin iyi seviyede olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında anadilde iletişim yeterliği ,sosyal ve vatandaşlık yeterlikleri oldukça oldukça iyi ; inisiyatif alma ve girişimcilik yeterliği ,kültürel farkındalık ve ifade yeterliği ,öğrenmeyi öğrenme yeterliği, dijital yeterlikler, matematiksel ve bilimsel yeterlikleri de iyi seviyede bulunmuştur.Yabancı dilde iletişim yeterliğinin ortalamasının altında, düşük seviyelerde kaldığı görülmüştür.

Meslek yüksek okulu öğrencileri yaşam boyu öğrenme yeterlikleri için yapılan varyans analizi (Anova testi) sonuçlarına göre bölümler arası önemli bir farklılık görülmemektedir. Arsal (2011) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin (öğretmen adayı öğrencilerin) yaşam boyu öğrenme eğilimlerini belirlediği bir çalışmada da bölümler arasında farklılık bulunmamıştır.

Meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri incelenirken 1. sınıf ile 2. Sınıf arasında bir ilişki olduğunu yapılan t testi sonuçları göstermiştir. 2. Sınıf öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin daha yüksek seviyede olduğu ve sonuçların olumlu yönde değiştiği görülmüştür. Alt boyutlara ilişkin sonuçlarda öğrencilerin özellikle yabancı dilde iletişim yeterliği ve dijital yeterlikler dediğimiz BİT kullanma yeterliklerinin anlamlı şekilde değiştiğini (olumlu yönde) göstermiştir. Bu da etkili eğitim ortamları ve öğretim programlarıyla yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin geliştirilebileceğini gösterebilir.

Sonuç olarak meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri iyi seviyededir. Bölümler arası anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.Ancak sınıf seviyesi arttıkça yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin arttığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre yaşam boyu öğrenme yeterlikleri kazandırmada okulun etkili olduğu söylenebilir. Appley (2001) üniversite eğitimi süresince alan öğretiminin yanı sıra yaşam boyu öğrenme

becerilerinin de öğrenebileceğini belirtmiştir. Bu amaçla öğrencilerin yaşam boyu öğrenme becerilerini etkin şekilde gerçekleştirebilecekleri ve öğrenmeye karşı olumlu tutum ve istek oluşturabilecekleri örtük programların hazırlanması gerektiğini vurgulamıştır (Appley, 2001). Araştırma sonuçları göre öğrencilerin 2. Sınıfa geçtiklerinde yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin arttığı sonucu okulların bu anlamdaki etkisini desteklemektedir. Bu etkiyi artırmak içinde yüksek öğretimin kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda meslek yüksek okullarında öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerini kazandıracak programlara ve öğrenme süreçlerine yer verilmesi yerinde olacaktır.

Programlar hazırlanırken ve öğrenme ortamları düzenlenirken öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerini geliştirebilecek uygulamalara yer verilmesi uygun olacaktır. Harpe ve Radloff (2000) yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşebilmesi için üniversite programlarının öğrencilerin kendi öğrenmelerini kontrol edebilecekleri ve araştırma sorumluluğunu alabilecekleri etkinliklerle düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir. (Akt. Coşkun ve Demirel, 2012). Knapper ve Cropley'e (2000) göre yüksek öğretimde yaşam boyu öğrenme becerilerini öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılmasında aşağıda belirtilen özellikler önem arz eder:

1. Öğrenci merkezli öğrenmeyi gerçekleştirmek,
2. Öğrencileri hem formal eğitim süresince, hem de mezuniyetlerinden sonra kendi kendilerine öğrenmelerini sağlayacak davranış ve becerilere odaklayan öğretim ortamı sağlamak.
3. Öğrenmenin üniversitenin akademik olan ya da olmayan birçok ortamdanda ve hatta toplumda, iş yerinde ve ailede gerçekleştiğini kabul etmek (Knapper ve Cropley, 2000; Akt. Coşkun ve Demirel, 2012).

Parkinson da üniversitelerde yaşam boyu öğrenme yetkinliklerinin geliştirilebileceğinin ve bunun için de bazı stratejilere önem verilmesi gerekliliğinin üzerinde durmuştur. Bu stratejiler: iletişim beklentileri, öğrencilerin kendi öğrenme sorumluluklarını üstlenmeleri, öğrencilerin motivasyonunun sağlanması, sınıf dışı öğrenmelere olanak sağlanması ve öğrencilere nasıl öğreneceklerinin öğretilmesi. Yüksek öğretimde de eğitim ortamlarında bu stratejileri kullanarak öğrencilerin kendi eğitim süreçlerini yönetebilmelerini sağlamak, aktif öğrenme metodlarına eğitimde yer vermek, öğrencilerin problemlerin içinde görev almalarını sağlamak, öğrencilerin özdeğerlendirme yapabilmelerini cesaretlendirmek gerekmektedir. Bütün bu aktivitelere eğitim sürecinde yer verilmesi, hem öğrencileri yaşam boyu öğrenenler olarak mezuniyet sonrası hayata hazırlar, hem de üniversite yaşantıları boyunca daha iyi öğrenenler olmalarına hizmet eder (Parkinson, 1999).

Yaşam boyu öğrenme yeterlikleri okul öncesinde başlamak üzere kişinin yaşamının sonuna kadar geliştireceği ve geliştirme zorunluluğu olduğu bir takım bilgi, beceri ve tutumu kapsıyorsa yüksek öğretim de kişinin yaşantısında önemli bir dönem olarak bu amaca hizmet edebilmelidir.

Not: Bu çalışma 25-27 Nisan 2013 tarihlerinde Antalya'da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen " International Conference on New Trends in Education – ICONTE – 2013 "da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Adams, D.N. (2007). Lifelong learning skills and attributes: The perceptions of Australian secondary school teachers. *Issues in Educational Research*, 17, 1-12.

Akkuş, N. (2008). *Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerinin Göstergesi Olarak PISA Sonuçlarının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri ABD, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim dalı.

Appley, D. (2001). The Covert Curriculum: The Lifelong Learning Skills You Can Learn in College, 20.12.2012 tarihinde http://www.hammiverse.com/apbio/student_success_resources/lifelong_learning_skills. tarihinde adresinden ulaşılmıştır.

Arsal, Z. (2011). Lifelong Learning Tendencies of the Prospective Teachers In The Bologna Process in Turkey. *ATTE Annual Conference 2011: Teachers' Life-cycle from Initial Teacher Education to Experienced Professional*, Latvia University, Riga 496-509.

Aspın, N. D. & Chapman, J. D. (2000). Lifelong Learning: Concepts And Conception. *International Journal of Lifelong Education*, Vol:19 No.1 , 2-19.

Avrupa Komisyonu (2002). *European report on quality indicators of lifelong learning. Fifteen quality indicators.* European Commission report, Directorate-General for Education and Culture, Brussels .16.10.2012 tarihinde ulaşılmıştır.

Avrupa Komisyonu (2007). *Key Competences For Lifelong Learning European Reference Framework.* ec.europa.eu/...learning/keycomp_en.pdf 18.10.2012 tarihinde ulaşılmıştır.

Berberoğlu, B. (2010). Yaşam Boyu Öğrenme İle Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Açısından Türkiye'nin Avrupa Birliği'ndeki Konumu. *The Journal of Knowledge Economy & Knowledge Management* ,Cilt:5 Sayı:2.

Beycioğlu, K. ve Konan, N.(2008). Yaşam Boyu Öğrenme Ve Avrupa Eğitim Politikaları. *Electronic Journal of Social Sciences*, C.7, S.24 (369-382).

Bryce, J. (2006). Schools and lifelong learners. In J. Chapman, P. Cartwright & E.J. McGilp (Eds.), *Lifelong learning, participation and equity* .(pp. 243-263),Dordrecht: Springer.

Candy, P.C., Crebert, G. & O'Leary, J. (1994). *Developing lifelong learners through undergraduate education* (Commissioned Report No. 28). Canberra: National Board of Employment, Education and Training

Cornford, I. (1996). The defining attributes of 'skill' and 'skilled performance': Some implications for training, learning and program development. *Australian and New Zealand Journal of Vocational Education Research*, 4 (2), 1-25.

Erdamar, G. (2011). Yaşam Boyu Öğrenme.Bulunduğu eser: Demirel , Ö. (Ed.) *Eğitimde Yeni Yönelimler* (syf.219-237). Ankara: Pegemakademi.

Diker Coşkun, Y. ve Demirel, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi* ,42:108-120.

Günüç S.,Odabaşı F. H. Ve Kuzu A.(2012) .Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (<http://sbe.gantep.edu.tr>)

Karasar, N.(2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* . Nobel Yayın Dağıtım.

Knapper, C.(2006). Lifelong Learning Means Effective And Sustainable Learning Reasons, Ideas, Concrete Measures ,*CIEA 2006 25. International Course On Vocational Training And Education In Agriculture*.

Knapper, C. & Cropley, A. J. (2000). *Lifelong Learning In Higher Education* . London: Kogan Page.

Lindeman E. (1926) *The Meaning of Adult Education*,Newyork:New republic inc.

Parkinson, A.(1999). Developing the Attribute of Lifelong Learning.*29th ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference*, November 10 - 13,San Juan, Puerto Rico.

Şahin, M., Akbaşlı ,S. ve Yanpar Yelken T. (2010). Key Competences For Lifelong Learning: The Case Of Prospective Teachers, *Educational Research And Review* ,Vol. 5 (10), s. 545-556.

Toprak, M. ve Erdoğan, A. (2012). Yaşamboyu Öğrenme:Kavram,Politika,Araçlar Ve Uygulama.*Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, s.69-91.

Uzunboylu, H. Ve Hürsen, Ç. (2011). Lifelong Learning Competence Scale :The Study Of Validty And Reliability ,*Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi* 41:449-460.

Tortop, Ö. (2010). *Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları: Türkiye Durumu*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Abd.

Yeaxlee, B. A. (1929). *Lifelong Education*, London: Cassell.